

W TYM ROZDZIALE POMOCNIKA:

dowiecie się jak przygotować się do obserwacji dnia głosowania

zrozumiecie na czym polega praca komisji wyborczej

będziecie mogli wyłapać nieprawidłowości w trakcie waszej obserwacji.

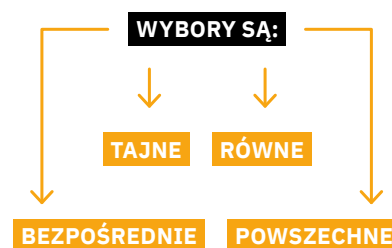
Jestem obserwatorem – co dalej?

Pamiętajcie,

że prowadząc obserwację dnia głosowania musicie okazać OKW zaświadczenie wystawione przez organizację Was delegującą. Przykładowe zaświadczenie znajdziecie tutaj:

Obserwacja dnia głosowania

Przyjmujemy założenie że Wasza organizacja będzie obserwować działania Obwodowych Komisji Wyborczych (dalej: OKW) w trakcie dnia wyborów. Waszą rolą będzie obserwacja dnia głosowania w lokalu wyborczym, kontrola przestrzegania procedur przez komisję oraz zwrócenie uwagi na ile prawo egzekwowane jest przez pozostałych uczestników procesu wyborczego (np. samych obywateli). Pamiętajcie, że obserwacja wyborów to przywilej monitorowania najpiękniejszego święta demokratycznego w naszym kraju. Każdy głos wrzucony do urny jest równy innym głosom, tak jak obywatele uprawnieni do głosowania są sobie równi. Skorzystajmy z tej okazji, aby poprawić proces wyborczy w Polsce!

Kodeks postępowania w praktyce – czyli co można, co trzeba, a czego należy się wystrzeżać

Gdy zaobserwujecie nieprawidłowości, pierwszym odruchem jest natychmiastowe pragnienie „naprawienia” ich. Jeśli chcecie przekazać komisji informacje o problemach, zwróćcie jej uwagę w formie pytania: np. Czy komisja otrzymała dokładne wytyczne dotyczące plombowania urn? Zamiast: Ta urna jest źle zaplombowana, musicie to natychmiast zmienić!!!

Pod żadnym pozorem nie ingerujcie w prace komisji. Jeśli zaobserwowaliście nieprawidłowości w działaniach OKW nie pouczajcie jej członków, nie wydawajcie im nakazów lub poleceń.

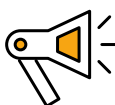
Pozostańcie bezstronni we wszystkich aspektach obserwacji. To dewiza obserwacji społecznej, która odróżnia nas od pozostałych obserwatorów. Nawet jeśli zaprzyjaźniliście się z członkami komisji, albo sympatyzujecie z komitetem ich delegującym musicie pozostać czujni również w stosunku do ich błędów.

Nie uprzedzajcie się w stosunku do komisji i pamiętajcie o zasadach dobrego wychowania. Negatywne nastawienie się w stosunku do komisji sprawi, że wasza współpraca będzie bardzo trudna. Sytuacja w lokalu wyborczym może być i tak wystarczająco napięta. Z perspektywy komisji, jesteście delegowani do ich lokalu aby patrzeć im na ręce.

Pamiętajcie o rzetelnej obserwacji. Może się zdarzyć, że lokalne media będą chciały przeprowadzić z Wami krótki wywiad. Zawsze powołujcie się na list akcji obserwacyjnej i odsyłajcie dziennikarzy do rzecznika sztabu akcji lub jej szefa.

Pod żadnym pozorem nie dokonujcie sami publicznie ocen procesu wyborczego, gdyż łatwo jest waszą odpowiedź zmanipulować.

Jak Pani ocenia wybory?

Są super, nic się nie dzieje. Spokojnie i uczciwie.

Komunikat: Obserwatorzy społeczni oceniają wybory jako uczciwe wbrew temu co mówią postowie partyi ABC.

W lokalu wyborczym

Przewodniczący i zastępca

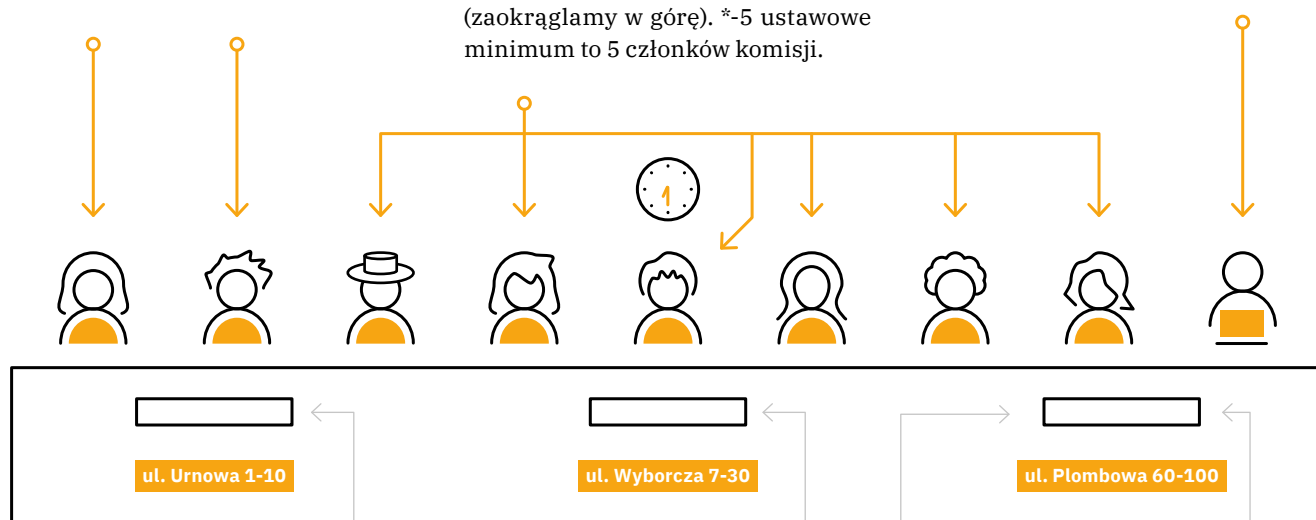
Najważniejszymi osobami w OKW są przewodniczący i jego zastępca. W lokalu wyborczym musi być obecne min. jedna z nich.

Pozostali członkowie komisji

W zależności od wielkości obwodu, członków komisji będzie (5*), 7, 9, 11 lub 13. Pamiętajcie, że zawsze musi być obecnych 2/3 członków komisji (zaokrąglamy w górę). *-5 ustawowe minimum to 5 członków komisji.

Obsługa informatyczna

Większości komisji przypisana jest obsługa informatyczna. Przewodniczący komisji ustala harmonogram pracy z tą osobą.

Karty do głosowania
mają format jednej płachty papieru (co udało się dzięki rekomendacjom organizacji pozarządowych).

Pieczęć
każda komisja posiada tylko jedną pieczęć opatrzoną numerem danej OKW.

Spis wyborców
Nie są zszywane ani grupowane. Podział wg. jakiego zostanie rozłożony spis zostanie ustalony w lokalu i zależy od komisji.

Urna
powinny być dość pojemne. Elektryzują się przy wyciąganiu głosów.

Nakładki na spis wyborców
Często bywają papierowe, tekturowe lub plastikowe.

Plomby (naklejki, opaski)
nie są zunifikowane w Polsce. Najczęściej będzie to pasek foliowy z numerem lub opaska samozaciskowa z numerem.

Budki do głosowania (zastny zapewniające tajność głosowania)
Warto zwrócić uwagę ile jest budek w lokalu oraz czy we wszystkich miejscach można głosować z zachowaniem tajności głosowania.

Dzień wyborów

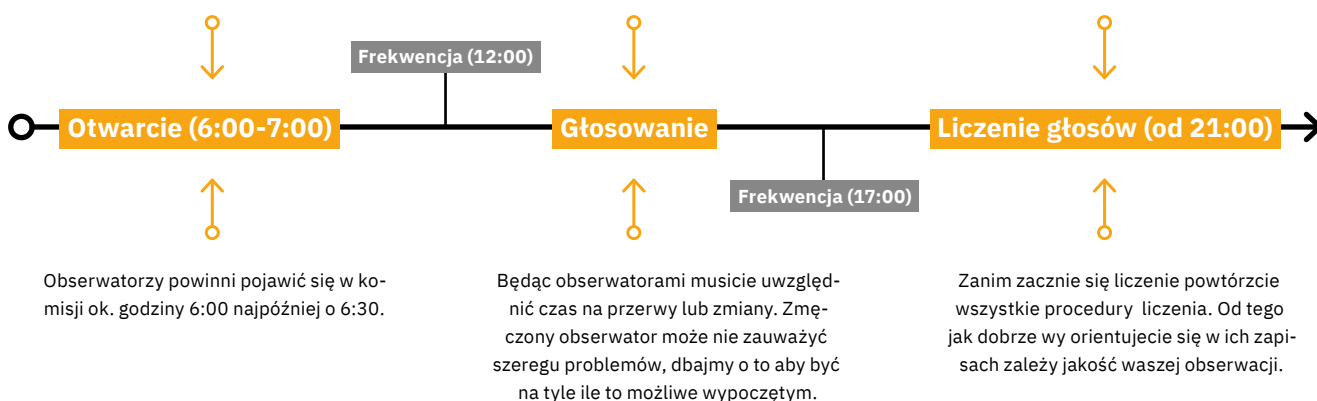
Harmonogram prac komisji wyborczej jest podstawą dla ustalenia harmonogramu pracy obserwatora. Dzień wyborów odzwierciedlony został szczegółowo w formularzu z pytaniami dla obserwatorów. Dzień wyborów z punktu widzenia obserwatorów społecznych dzielimy na procedury otwarcia (czyli czas poprzedzający otwarcie lokalu wyborczego o 7:00), dzień głosowania (7:00-21:00) oraz procedury zamknięcia i liczenia głosów (od 21:00 do przesłania protokołu systemem elektronicznym i wywieszenia go na drzwiach).

Harmonogram działania komisji i pracy obserwatora

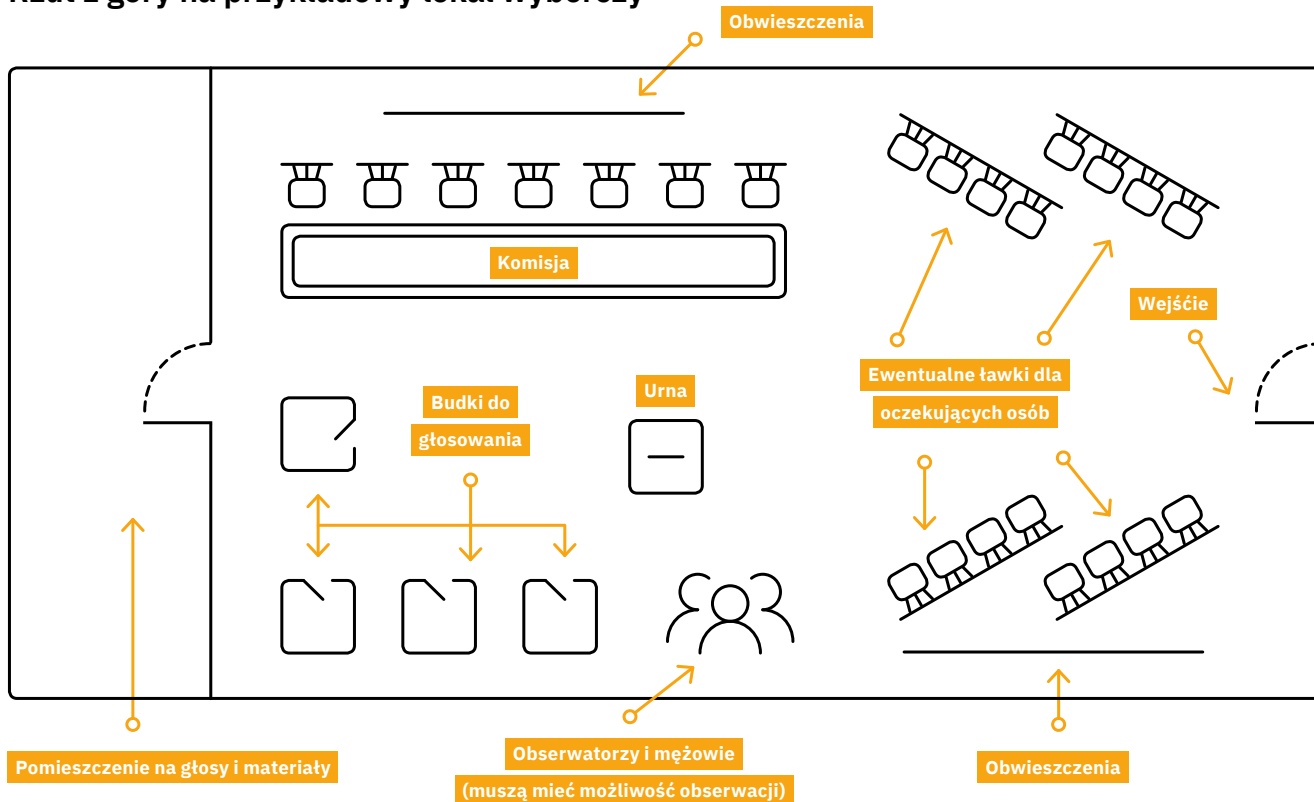
Komisja zjawia się w składzie nie mniejszym niż 2/3 najpóźniej do godziny 6:00. (może wcześniej) i rozpoczyna czynności przygotowawcze: (ponowne przeliczenie kart, stemplowanie kart i zaplombowanie urny).

Głosowanie trwa od godziny 7:00 do godziny 21:00 bez przerw. W trakcie pracy komisji członkowie mogą się zmieniać. W każdym momencie pracy OKW musi być obecnych min. 2/3 składu komisji.

Procedura zamknięcia lokalu wyborczego rozpoczyna się o 21:00 gdy drzwi lokalu wyborczego powinny zostać zamknięte. Jeśli w lokalu wyborczym znajdują się jeszcze wyborcy, komisja ma obowiązek umożliwić im zagłosowanie.

Rzut z góry na przykładowy lokal wyborczy

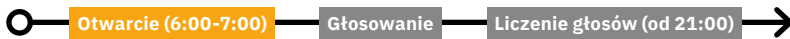

WSKAZÓWKI DLA OBSERWATORÓW

Przychodząc rano do komisji przedstawcie się i postarajcie się nie stworzyć dystansu. Obustronny brak zaufania nie będzie sprzyjał współpracy z OKW.

Przed rozpoczęciem obserwacji powtórzcie pytania znajdujące się w formularzu obserwacyjnym. Rano wszystko przebiega bardzo dynamicznie, więc aby móc prowadzić dobrą obserwację musicie orientować się w pytaniach przesłanych przez sztab akcji.

Najczęstsze problemy (otwarcie OKW)

Komisja wyborcza może zacząć swoją pracę wcześniej niż o 06:00, nie może jednak zrobić tego później niż o 06:00.

Pamiętajcie, że plomby (opaski samozaciskowe) powinny być dociągnięte do końca, tak aby nie było możliwości podniesienia wieka urny. W przeciwnym razie wieko urny może zostać uchylone co jest bardzo niebezpieczne z punktu widzenia przejrzystości procesu wyborczego.

Zaplombowanie urny. Komisja powinna sprawdzić czy urna jest pusta, a później zaplombować ją. Numery plomb powinny zostać wpisane do wewnętrznego protokołu.

Ponowne przeliczenie kart. Komisja powinna ponownie przeliczyć karty do głosowania. Liczba kart powinna być zgodna z wynikiem liczenia przeprowadzonym dzień wcześniej w trakcie odbioru materiałów wyborczych.

Pieczątowanie kart. Komisja rozpoczyna pieczętowanie kart po godzinie 6 rano jednak może (gdy kart jest dużo) robić to również po otwarciu lokalu wyborczego (tj. po 7:00). Opieczętowanie wszystkich kart jest bardzo istotne dla powodzenia procesu wyborczego.

Komisja powinna upewnić się że w lokalu wyborczym nie odbywa się żadna agitacja. Pamiętajcie, że nie ma wytycznych mówiących o agitacji znajdującej się poza lokalem wyborczym (rozumianym również jako budynek w którym się mieści).

Nieopieczętowanie wszystkich kart do głosowania, lub zrobienie tego w sposób niedokładny sprawia, że zachodzi możliwość wydania wyborcy nieostemplowanej karty do głosowania, co automatycznie sprawia, że karta ta jest nieważna.

Nagrywanie i robienie zdjęć – możecie robić zdjęcia i nagrywać filmy jako obserwatorzy społeczeni do momentu otwarcia lokalu wyborczego. (tj. do 7:00).

Otwarcie lokalu wyborczego

Nieprawidłowości to nie fałszerstwa. Pamiętajcie, że brak przestrzegania procedur nie zawsze prowadzi do zafałszowania wyniku wyborów. Tworząc komunikaty akcji, zwracajcie uwagę na formę oraz słowa opisujące zaobserwowany proceder.

Pamiętajcie aby samemu również zagłosować w wyborach, które obserwujecie!

Najczęstsze problemy w trakcie głosowania

Tajność głosowania. Najczęstszym problemem w polskich wyborach jest nieprzestrzeganie zasady tajności głosowania. Głos każdy powinien oddać sam, w miejscu do tego przeznaczonym.

Budki do głosowania – zdarza się, że jest ich zbyt mało, nie ma ich wcale lub ustawione są w taki sposób, że nie zapewniają komfortu głosowania wyborcom.

Urnowy – to członek komisji który pilnuje porządku wokół urny np. sprawdza czy wyborcy złożyli kartę na pół po zagłosowaniu, do czego są zobowiązani. Do jego obowiązków może należeć również sprawdzanie czy nikt nie wynosi z lokalu kart do głosowania.

Głosowanie rodzinne – często w Polsce do „budki do głosowania” wchodzi cała rodzina. Jest to sprzeczne z zasadą tajności głosowania i powinno być piętnowane przez komisję. Nigdy nie mamy pewności, czy sytuacja ta jest komfortowa dla wszystkich członków rodziny. W praktyce: matka jest zmuszana przez syna do głosowania na wybraną listę choć nie chce na nią głosować. Syn jednak kontroluje to jak głosuje jego mama w budce do głosowania. Matka postępuje zgodnie z wolą syna, bo jest od niego zależna finansowo.

Tłok w lokalu – gdy w lokalu panuje tłok łatwo jest o nieprawidłowości np. wyniesienie karty do głosowania.

Kolejkowy to członek komisji, który może kontrolować ruch w lokalu wyborczym zapraszając wyborców po odbiór kart do głosowania. Instytucja ta może być powołana przez przewodniczącego komisji w celu zapewnienia porządku w głosowaniu.

Kluczowa w przestrzeganiu tajności głosowania jest reakcja samej komisji. Doświadczenia obserwacji społecznej w Polsce w 2018 r. pokazały, że lokale w których komisje pilnują tajności i zwracają uwagę wyborcom, cechują się znacznie mniejszym poziomem problemów z jej przestrzeganiem.

Wyniesie karty do głosowania poza lokal wyborczy jest niebezpieczne i może prowadzić do manipulacji procesem głosowania. Technika ta nazywana jest potocznie karuzelą wyborczą.

Uwaga!

Jeśli widzisz problemy ze składaniem kart do głosowania, zapytaj komisję czy nie widzi w tym nieprawidłowości. Ciekawym rozwiązaniem jest podawanie wyborcom już delikatnie złożonej karty do głosowania.

Zaobserwujcie na ile komisje sprawdzają dokumenty tożsamości wyborcom. Pamiętajcie, że katalog dokumentów na podstawie których można głosować jest dosyć spory. - dowolny dokument ze zdjęciem (np. paszport, prawo jazdy, legitymacja studencka), w tym również dokument, który utracił ważność, pod warunkiem że ustalenie tożsamości na jego podstawie nie budzi wątpliwości. **Można głosować również po okazaniu mTożsamości.**

Inne problemy,

oraz szczegółowy opis nieprawidłowości i fałszerstw – Patrz poradnik dla obserwatorów – str 22.